

Andersson Elffers Felix

Zinvolle en niet-
zinvolle maatregelen
in het jeugddomein

25-3-2025

Even voorstellen

Irene Niessen

i.niessen@aef.nl

- Managing partner bij Andersson Elffers Felix
 - Onderzoeks- en adviesbureau actief in het publieke domein
- Zelf vooral actief in sociaal domein en zorg
 - Projecten voor Rijk, gemeenten en zorgaanbieders
 - Waaronder het onderzoek naar structurele tekorten jeugdzorg (stelsel in groei) en verschillende onderzoeken in Gelderse gemeenten

Jeugdzorg: veel verschillende problemen

- Van een **beetje hulp** nodig tot **heftige reacties** op prikkels
- Van de **psycholoog** op de hoek tot **eetstoornissen**
- Van **lichte opvoedondersteuning** tot **gesloten jeugdzorg**

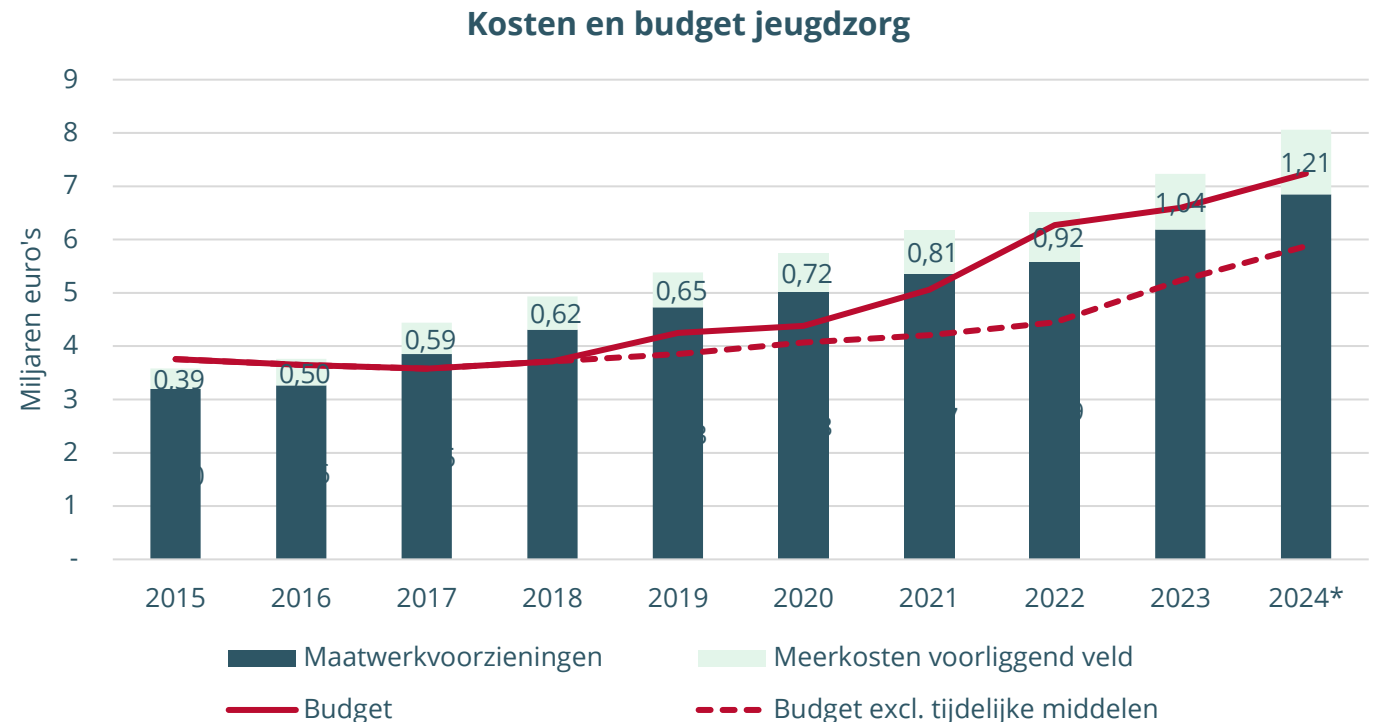
Compleet verschillende typen en ernst van problematiek, met ook nog overlap

Landelijk zijn de kosten sinds 2015 continu gestegen

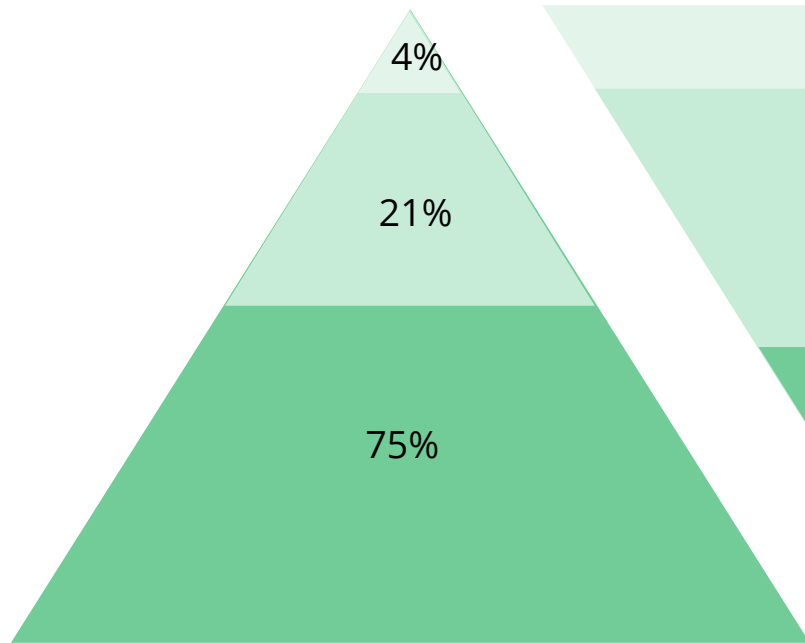
- **Reactie:** tijdelijk geld en hervormingsagenda met als doel kosten terug te dringen
- Met de **hervormingsagenda** komen we er niet (gericht op efficiëntie, problemen komen ergens anders vandaan)

Kosten zijn mensen: waar halen we goede professionals vandaan?

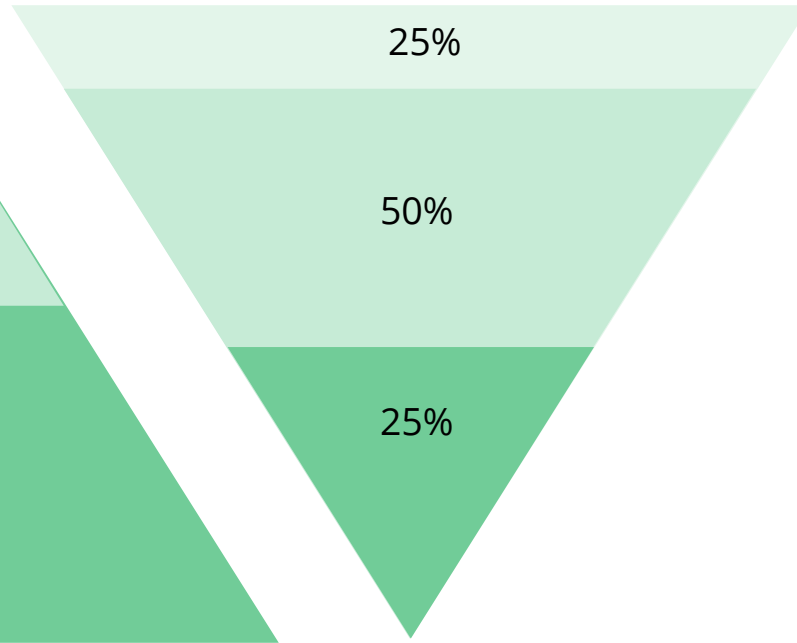

Aantallen zitten in lichte problemen, kosten in zware problemen

GEZINNEN

KOSTEN

Kinderen als kanarie in de kolenmijn voor alles wat er misgaat in de maatschappij

Gezin: armoede, gebrek aan steunstructuur, (v)chtscheiding, GGZ-problematiek ouders, ...

Onderwijs: lerarentekort, prestatiedruk, vroeg naar groep 3, rigide didactische methodes, ...

Drang naar perfectionisme verlamt: het kind, het gezin, onderwijs, jeugdhulp, ...

Dus: wat kunnen gemeenten wel doen?

1

Serius inzetten op zware problematiek

2

Normaliseren lichte problematiek

Gedifferentieerde aanpak

1

Lichte problemen: normaliseren en standaardiseren

Normaliseren:

- Opvoeden is moeilijk: praktische handvatten en steun
- Versterken van de veerkracht van ouders en hun omgeving (sociale basis)
- Grote vraag: hoe leren we de maatschappij hiermee dealen?
- Dus **NIET**: vroegsignalering of preventie

Standaardiseren:

- Als er toch hulp moet, doe het dan efficiënt

2

Zware problemen: sommige problemen wil je niet normaliseren

Andere aanpak:

- Bij hoog risico op zware problemen: **WEL** vroegsignalering en preventie
- Niet alles is te voorkomen, maar soms wel deels (bijv: hechting)
- Goede hulp: gezinsbreed kijken, zoeken binnen mogelijkheden gezin

Maatwerk:

- Hoe groter het probleem, hoe belangrijker maatwerk of zelfs hypermaatwerk

?

Goede triage aan de voorkant

Gedifferentieerde aanpak

1

Lichte problemen

Lage kosten per kind: paar honderd of duizend euro
Maar heel hoge aantallen: 1 op de 7, bij sommige leeftijdscategorieën 1 op de 4

Normaliseren:

- Effect op de aantallen

Standaardiseren:

- Effect op de kosten

Heel veel keer een beetje telt alsnog op tot veel

2

Zware problemen

Weinig kinderen: een paar procent
Maar heel hoge kosten: snel een ton per jaar, tot trajecten van meer dan een miljoen euro

Vroegsignaleren en preventie:

- Meestal blijft ondersteuning nodig, maar als het voor de helft van de kosten kan, is veel gewonnen

Kwalitatief goede hulp en (hyper)maatwerk:

- Beter voor het kind, soms goedkoper, niet altijd
- Als het veel kost, laat het dan in ieder geval helpen

Goede triage aan de voorkant

Sommige dingen moet je gewoon geregeld hebben

Randvoorwaardelijk om te sturen

Bij de toegang

- Goede analyse bij toegang (RET)
- Streng triage op jeugdhulp met verblijf
- Actieve casusregie incl. sturen op passende zorg
- Afspraken met andere verwijzers
- Sturen op goedkoopste passende zorg

Bij inkoop en contractmanagement:

- Stevige contracteisen
- Keuzes verankeren in contracten en verordening
- Geen bewezen niet-effectieve interventies
- Tariefdifferentiatie
- Actief sturen met contractmanagement
- Goede monitoring

Organisatorische maatregelen

Zorglandschap

- POH-jeugd
- Voorliggend veld normaliserend en versterkend ipv. signalerend inzetten
- Hulp bij veiligheidsrisico's (toekomstscenario's)
- Beschikbaarheid BSO+
- Beschikbaarheid verblijfsvervangende hulp

Raakvlakken andere domeinen

- Sturen op afbakening andere domeinen (Wlz, Zvw, ouderproblematiek)
- Onderwijs, thuiszitters en leerplichtonthefingen
- Integraal kijken bij complexe problematiek (jeugdhulp niet als doekje voor alles)
- Verankeren plan met big five en aanbod Wmo

Complexe problemen: en er zijn specifieke uitdagingen

Veel kinderen met trauma en hechtingsproblemen

Enorme diversiteit in uitgangsvormen (grote verscheidenheid in problematiek)

Vaak een opeenstapeling van zorgtrajecten: veel faalervaringen, soms wantrouwen richting jeugdzorg

Kinderen kunnen een gevaar zijn voor zichzelf of hun omgeving

Baat het niet, dan schaadt het wel: kinderen komen regelmatig slechter de jeugdzorg uit dan ze erin gingen

Continue
overplaatsingen

JeugdzorgPlus of één op
één begeleiding

Onpersoonlijk

Wat dan wel? Liefdevolle zorg!

- **Kinderen:** behoefte aan gezien en gehoord worden
- **Continuïteit van woonplek en mensen:** expertise toevoegen
- **Leefklimaat:** uitstraling, veiligheid, geborgenheid
- **Zo kort mogelijk in verblijf:** al in crisis werken aan terugkeer, indien mogelijk werken aan relatie met thuis
- **Faalervaringen voorkomen:** haalbare doelen stellen
- **Toekomstgericht:** onderwijs op eigen niveau
- **Hoeveel risico zijn we bereid te lopen?** Hoeveel autonomie laat je een kind opgeven voor veiligheid? Wat is echt nodig?

En lokaal moeten ook specifiek voor deze groep dingen geregeld zijn

Goede analyse bij de toegang:

- Breed en diep genoeg, expertise bijschakelen voor verklarende analyse (bijv RET)
- Veiligheidsrisico's herkennen en er wat mee kunnen
- Thuis is meestal beter: altijd kijken naar andere mogelijkheden dan verblijf (en die creëren)
- Do no harm: het middel is snel erger dan de kwaal

Casusregie tijdens het traject

- Domeinoverstijgend, gezinsgericht kijken en werken
- 18-/18+: op tijd gaan werken aan doorstroom en zorgen voor mogelijkheden daarvoor in beleid (maar: 18 is gewoon erg jong)

Steun uit eigen omgeving

- Kan ook bij complexe casuïstiek
- JIM, Krachtgezinn en

En overkoepelend hebben gemeenten ook wat te doen

- ▶ **Stabiliteit in de randvoorwaarden:** richt op finetunen van je bestaande inkoop, niet op grote veranderingen (werken kostenverhogend en trekken energie weg)
- ▶ **Consistentie in sturing:** geen boemerangbeleid, en consistentie tussen verschillende gemeentelijke afdelingen en professionals
- ▶ **Sta achter je professionals in de toegang:** geen politieke zorgtoewijzingen, voldoende afbakening in de verordening waar professionals op terug kunnen vallen om nee te zeggen (met hardheidsclausules)
- ▶ **Verantwoord opdrachtgeverschap:** haalbare opdracht en randvoorwaarden voor je aanbieders
- ▶ **Maak gebruik van kennis van professionals,** ook voor het ontwikkelen van beleid: zowel je toegang als de aanbieders hebben onmisbare kennis
- ▶ **Wees duidelijk naar aanbieders:** wat verwacht je, wat is daar samen in te ontwikkelen, hoe verhoudt zich dat tot zakelijke sturing die ook nodig is?
- ▶ **Werk zoveel mogelijk (boven)regionaal samen** zodat je aanbieders niet horendol worden

Kortom

Borg onderlinge samenhang en stabiliteit: ruimte voor kwaliteitsverbetering boven systemen

Kies bewust welke problemen je wilt voorkomen: zet preventie gericht in

Zorg dat het middel niet erger is dan de kwaal: voorkomen dat jeugdzorg schade toebrengt

Het ei van Columbus bestaat niet, accepteer dat het ploeteren is, met elke keer een klein stapje

Meer weten?

Slides en webinar komen op de [website van de G7](#)

Behoeftte aan vervolg? neem dan contact op met Carole Derks van BOEG: C2.derks@nijmegen.nl

En stel vooral al je vragen

Vragen?

Meer
weten?

☎ mail@aef.nl

25-3-2025